

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma /sosiaalinen kuntoutus

Elina Sakkara

HAKOTIE – INTERNETPORTAALI ARMEIJAN KESKEYTTÄNEILLE

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

ELINA SAKKARA

Opinnäytetyö

Työn ohjaaja

Toimeksiantaja

Toukokuu 2012

Avainsanat

HAKOTIE – Internetportaali armeijan keskeyttäneille

28 sivua

Lehtori Tuomo Paakkonen

Voi Hyvin Nuori -hanke

nuoret, syrjäytyminen, portaali, hyvinvointi

Työn tarkoituksena oli laatia auttava internetportaali armeijan keskeyttäneille syrjäytymisen ja syrjäytymisriskin ehkäisemiseksi. Internetportaali tässä työssä tuli käsittämään erilaisia helposti ymmärrettäviä ja mielenkiintoisia informaation välitystapoja ja auttamismuotoja. Näin luotiin siis uudenlainen elämänhallintaa tukeva virtuaalinen palvelumuoto produktiivisena opinnäytetyönä.

Erilaisten tiedonkeruu ja kehittämismenetelmien avulla selvitettiin portaalin kannalta parhaita mahdollisia informaation välitysmuotoja ja auttamismenetelmiä. Laajalla kirjallisuuteen tutustumisella ja jo olemassa olevilla virtuaalisilla palvelumuodoilla oli suuri merkitys portaalin rakentumiselle. Tärkeää apua saatiin viestinnän osaamiselta, joka toteutti portaalin teknilliset osuudet.

Monialaisen yhteistyön tuloksena syntyi Hakotie -internetportaali armeijan keskeyttäneille. Hakotie perustuu varsinaiseen internetsivustoon, josta kuka tahansa voi suoraan etsiä tietoa ja apua hyvinvointiin, taloudenhallintaan, asumiseen, työelämään, opiskeluun ja ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Sivuston alaisuuteen on rakennettu elämän tietoja ja taitoja opettava peli. Kolmantena osiona on henkilökohtainen hyvinvoinnin ja sosiaalisen tilanteen kartoitus.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

ELINA SAKKARA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

May 2012

Keywords

HAKOTIE - Internet Portal for Military Dropouts

28 pages

Tuomo Paakkonen, Senior Lecturer

Voi Hyvin Nuori - project

adolescents, social exclusion, portal, prosperity

The purpose of this project was to create a helping internet portal to those who have interrupted their military service for prevention of social exclusion as well as for the risk of social exclusion. In this project internet portal will include different ways and forms of passing on information and easing to understand it.

Using various ways of gathering information and development methods cleared out the best ways to pass on information and social supporting practices. Wide literature research and existing virtual social service forms had significant meaning in the process. Important help in composing the technical parts came from the area of media expertise.

As a result of multidisciplinary co-operation, internet portal called Hakotie was developed for people who have dropped out of military service. Hakotie is based on a real website where anyone can find information and help to welfare, economy, living, work life, studying and relationships. The website includes also a learning game of knowledge and skills. The third part of Hakotie is a personal survey of welfare and social situations.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	7
	2.1 Voi Hyvin Nuori -hanke	7
	2.2 Puolustusvoimat	8
3	VARUSMIESPALVELUS	8
	3.1 Varusmiespalvelus yksilöllisenä kokemuksena ja haasteena	9
	3.2 Sosiaalikuraattori tukemassa varusmiespalvelusta	10
	3.3 Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen -toimintamalli	10
4	NUORET KOHDERYHMÄNÄ JA ARJEN HAASTEET	11
5	NUORTEN SOSIAALISEN INTEGRAATION KIPUKOHTIA	12
	5.1 Yhteiskuntaan kiinnittyminen	12
	5.2 Varusmiespalveluksen keskeyttävät	13
	5.3 Koulupudokkaat	14
	5.4 Syrjäytyminen	15
6	SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY	16
7	INTERNET	17
	7.1 Internetin kehittyminen	17
	7.2 Internetin käyttö ja merkitys suomalaisille	17
8	INTERNETPORTAALI	19
9	PRODUKTIN TUOTTAMINEN	20
	9.1 Suunnittelu ja tavoitteet	20
	9.2 Työryhmä ja työnjako	20
	9.3 Toteutus ja sisältö	21
10	PROSESSIN JA PRODUKTIN ARVIOINTI	23

11 POHDINTA

25

LÄHTEET

27

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on tuottaa elämänhallintaa tukeva internetportaali armeijan keskeyttäneille. Pääkohderyhmänä ovat varusmiespalveluksensa keskeyttäneet, koska tilastollisesti he ovat heikossa asemassa yhteiskuntaan kiinnittymisen ja kohonnen syrjäytymisriskin näkökulmasta. Työn monialaisuuden ja toiminnallisuuden takia opinnäytetyötä käsitellään produkti-tyyppisestä näkökulmasta, ja teorian lisäksi käsitellään myös projektin edistymistä ja sen käännekohtia.

Internetportaali keskittyy ihmisen sosiaalisen arjen ja elämänvaiheiden erilaisten taitekohtien peruskysymyksiin, jolloin palvelua voidaan soveltaa yleisemmin kaikille Suomessa asuville nuorille. Internetportaali käsittelee myös paljon muitakin asioita, jotka ovat olennaisia kenen tahansa elämässä. Tästä syystä internetportaali voidaan suunnata laajemmallekin joukolle. Kohderyhmänä todellisuudessa voi siis toimia yleisesti nuoret eli iältään noin 15–29-vuotiaiden joukko tai kuka vaan oman hyvinvoinnin parantamisesta kiinnostunut henkilö. Koen luontevaksi näkökulmaksi opinnäytetyöhöni nuorten syrjäytymisriskin tai jo alkaneen syrjäytymiskehityksen torjumisen.

Internetportaali toimii virtuaalisena tukipalveluna vastaten parhaansa mukaan nuorten elämää koskeviin kysymyksiin monipuolisesti. Teemoina toistuvat asuminen, ihmissuhteet, mielenterveys, opiskelu, päihteet, taloudenhallinta, terveys ja työ. Internetportaali koostuu kolmesta osasta: internetsivusto, jonka alle kehitetään elämäntilannetta kartoittava osa sekä informatiivinen arjessa selviytymistä tukeva peli.

Internetportaali sivustona on kokonaisuus, jossa on tietoa tarjottuna teksteinä eri teema-alueiden alla. Päänavigaatio toimii etusivulla kuin sivuston sisällysluettelo, joka esittelee linkkipainikkeina elämänosa-alue jaottelun ja johdattaa käyttäjää sivuston eri osiin. Nuori voi siis hakea heti etusivun kautta tietoa vaikkapa terveydestä. Aihealueet aukeavat vaivattomasti tarjoten lyhyesti sekä ytimekkäästi perustietoa elämän peruskysymyksistä. Aiheet sisältävät myös ohjeita, miten tai mistä hakea apua tarvittaessa. Jokaisessa kohdassa on myös teemoihin liittyviä linkkejä, jotka auttavat nuorta erilaisien viranomaisten ja tietopalveluiden internetsivuilla.

Kartoittava osio käy lävitse jokaisen teeman pohtimalla nuoren kanssa juuri hänen elämäänsä. Vakioidut kysymykset kustakin teemasta antavat pisteitä, joista lopuksi

syntyy suuntaa-antava yhteenveto elämäntilanteesta. Kartoitus antaa rakentavaa palautetta, ja ehdotuksia, miten elämässä pääsisi eteenpäin kohti parempaa hyvinvointia.

Pelillinen osuus on virtuaalinen fantasiamaailma, jossa nuori saa hahmon avulla edetä. Pelin tarkoitus on antaa nuorelle lisää arjen tietoa mielekkäästi tietovisan muodossa. Pelissä toistuvat samat teema-aiheet kuin muussakin portaalin osissa. Pelissä pääsee etenemään oikeiden vastausten löydyttyä, joka luo tiedonhankintaan mielekkyyttä.

2 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Voi Hyvin Nuori -hanke

Opinnäytetyö on osa Voi Hyvin Nuori -hanketta. Hankkeessa toimivat yhteistyössä teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekes, Kotkan, Kouvolan ja Haminan kaupungit, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu ja puolustusvoimat. Hankkeen teema on toimii nuorten aikuisten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Hanke keskittyy tuottamaan uutta tietoa nuorista aikuisista ja heidän mahdollisuuksistaan kiinnittyä yhteiskuntaan tuottavina jäseninä. Pääaiheina ovat hyvinvoinnin lisääminen ja pahoinvoinnin vähentäminen. Hankkeen menetelmiä ovat lähinnä tutkimuksen ja kehittämisen keinot. Voi hyvin nuori! -hanke kuuluu Tekesin Innovaatiot sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä -ohjelmaan. (Voi Hyvin Nuori -hanke.)

Hankkeen tutkimustavoitteena on tuottaa kokonaisvaltaista ja helposti yleistettävää informaatiota, jotta tulokset olisivat valideja käytettäväksi koko Suomessa. Yksityiskohdaisempi tavoite on lisätä tietoa aihepiireistä sekä normatiiviset tavoitteet. Tärkeimpinä normatiivisina tavoitteina on edistää nuorten aikuisten elämänhallinnan edellytyksiä. Samalla pyritään minimoimaan pahoinvointia sekä karsimaan yhteiskunnallista vieraantumista ruokkivia tekijöitä. Paikallisella tasolla Voi Hyvin Nuori -hanke kohdistuu tutkimaan Kymenlaakson nuoria aikuisia. Projektin toteutusta suunnataan koulu- ja armeijapudokkaisiin, jotka ovat potentiaalisesti pahoinvoivia ja myös kohonneessa syrjäytymisvaarassa. (Hankesuunnitelma 2009.)

Itä-Suomen sotilasläänin kannalta tärkeitä tavoitteita Voi Hyvin Nuori -hankkeelle on kehittää syrjäytymisuhan alla olevien nuorten palveluohjausta Aikalisä -

toimintatapamallin mukaan sekä kehittää palveluohjauksen tueksi nettiportaali. Portaali pystyisi tästä näkökulmasta mahdollistamaan itseohjautuvan palveluiden käyttämisen ja edistämään tiedon saamista paikallisista palvelutahoista. (Hankesuunnitelma 2009.) Opinnäytetyöni pyrkii siis hankkeen tavoitteiden mukaisesti löytämään uudenlaisen toimintamallin tukea nuorten osallisuutta ja hyvinvointia.

2.2 Puolustusvoimat

Puolustusvoimien tehtävä on suojata Suomen koskemattomuutta. Harjoittaen uskottavaa puolustuspolitiikkaa Puolustusvoimat haluavat tehdä Suomeen hyökkäämisen kaikkiin tavoin kannattamattomaksi. Puolustusvoimien ensimmäinen tärkeä tehtävä on tarkemmin kaikkien alueiden myös vesi- ja ilmatilan valvominen sekä koskemattomuuden turvaaminen. Samaan tehtävään kuuluu myös kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen. (Varusmies 2011.)

Puolustusvoimat tukevat myös muita maamme viranomaisia virka-apuna esimerkiksi turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseksi sekä myös terrorismin estämiseksi. Tarvittaessa puolustusvoimat voi myös antaa käytettäväksi kalustoa tai asiantuntijapalveluita. Katastrofitilanteissa voidaan apua tarjota myös toiselle valtiolle. (Puolustusvoimien tehtävät.)

Puolustusvoimien kuuluu ylläpitää ja kehittää Suomen valtionjohdon ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen toimintalinjan määrittämää suorituskykyä. Tämä suorituskyky koostuu maapuolustuksen, meripuolustuksen ja ilmapuolustuksen suorituskyvyistä sekä puolustusvoimien yhteisistä suorituskyvyistä. Suorituskyky käsittää koko Suomen ja puolustusvoimille asetetut tehtävät. Suorituskyky heikentää kriisitilanteiden syntymistä ja ehkäisee niiden kärjistymistä aseellisen voiman käytöksi. (Puolustusvoimien tehtävät.)

3 VARUSMIESPALVELUS

Asevelvollisuuslaissa 1. luvussa kohdassa 2 todetaan seuraavasti: ”Jokainen miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18

vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta, jollei jäljempänä toisin säädetä. Asevelvollisuuden suorittamiseen kuuluu varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus sekä osallistuminen kutsuntaan ja palveluskelpoisuuden tarkastukseen.” (Asevelvollisuuslaki 28.12.2007/1438)

Varusmiespalvelus suoritetaan tavallisesti 19–20-vuotiaana. Kuitenkin varusmiespalvelus voi alkaa jo 18-vuotiaana tai viimeistään 29-vuotiaana. Varusmiespalvelusaika on joko 180, 270 tai 362 päivää osaamisen tavoitetason mukaan. Joukko-osastossa tehtävien yksilöllisten valintojen perusteella päätetään tehtävä, johon varusmies koulutetaan. (Varusmies 2011.)

Varusmiespalveluksen aikana asevelvolliset koulutetaan ja harjaannutetaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtäviin. Näin puolustusvoimat luovat osaltaan edellytykset sodan ajan varalta tarvittavien joukkokokonaisuuksien tuottamiselle. Varusmiespalveluksen peruskoulutuskauden aikana opetetaan sotilaan perustaidot, tehdään tarvittavat soveltuvuus- ja kuntotestit sekä arvioidaan soveltuvuus erikois- tai johtajakoulutukseen jatkopalvelusta varten. Erikoiskoulutuskaudella annetaan koulutus miehistön tehtäviin, erityistaitoa vaativiin miehistön tehtäviin sekä vaativimpiin miehistön erityistehtäviin. Johtajakoulutuskaudella annetaan koulutus aliupseerin ja upseerin tehtäviin. (Varusmies 2011.)

3.1 Varusmiespalvelus yksilöllisenä kokemuksena ja haasteena

Yksilötasolla palvelukseen astuva varusmies on jo ennalta luonut oman mielikuvan edessä olevasta armeija-ajastaan. Tämä mielikuva on pitkälti muokkaantunut sukulaisten ja armeijan käyneiden ikätovereiden tarinoista armeijan hurjimmista ja hauskimista kokemuksista. Kauheimmat ja parhaimmat tarinat kerrotaan kuin suuren tragedian tai komedian tavoin, jolloin armeijan arkitodellisuuden anti jää hyvin pieneksi ja antaa näin väärän mielikuvan armeijasta. Juuri tästä syystä siirtyminen armeijan porttien sisäpuolelle saattaakin olla loppujen lopuksi aivan muuta, mihin oli aluksi jo niin valmistautunut. Palveluksen aloittaminen tarkoittaa huomattavaa yksilön vapauden karsimista verrattuna siviilielämään. Tästä koituukin yleensä jokaiselle aikamoinen kulttuurishokki. Sen sisältö hahmottuu vasta, kun sen on itse kokenut. (Hoikkala, Salasuo, Ojajärvi. 2009, 54–55.)

Armeija on kuin totaalinen laitos, joka pystyy yhdistämään kaikki elämänpiirit samaan fyysiseen tilaan ja rajaa samalla pois monta ihmiselle lähtökohtaisesti niin tuttua ja itsestään selvää asiaa. Yhteisönä armeija on eristäytynyt esimerkiksi muurien avulla, yhteyksiä ulkomaailmaan on vähän, kaikki arjen toiminnot suoritetaan porukassa, perhe-elämää ei ole, vuorokausirytmii määräytyy jonkun muun tahdosta sekä lukuisat säännöt vaativat noudattamista rangaistuksen uhalla. (Hoikkala ym. 2009, 55.)

Varusmiespalvelukseen suhtaudutaan monin eri tavoin, mutta eteenpäin johdattavia selviytymismotivaattoreita on myös monenlaisia. Varusmies voi kuin paeta koko armeija yhteisöön ja luottaa siihen noudattaen sitä parhaansa mukaan. Tukea voi hakea myös muista varusmiehistä vertaistuen tavoin sopeutuakseen tai toisaalta pitää tiivistä yhteyttä ulkomaailman tärkeisiin suhteisiin ja asioihin. Pakon korostaminen kieltää varusmiespalveluksen oikeuttamisen, mutta velvollisuudentuntoinen tuntee tämän kuin suurena uhrauksena, joka on täytettävä. Toinen taas voi hakea palvelusaikaan vaihtelua jatkuvilla sairaslomien ja vapautusten metsästämisellä. Tietynlainen sopeutumattomuuskin voi olla selviytymiskeino, jos se näkyy vain kapinointina järjestelmää kohtaan, muttei kuitenkaan johda palveluksen keskeyttämiseen. (Hoikkala ym. 2009, 81–82.)

3.2 Sosiaalikuraattori tukemassa varusmiespalvelusta

Puolustusvoimien tavoitteena on luoda varusmiehelle palvelusolosuhteet, jossa voit suorittaa kansalaisvelvollisuutesi siviili- ja taloushuolten vaivaamatta. Asevelvollisuuslain ja muiden säädösten perusteella varusmiehillä on oikeus saada tarvitsemaansa asiantuntijan apua elämän eri kysymyksissä. Sosiaalikuraattori tarjoaa neuvontaa ja ohjausta sosiaaliturvaa, sotilasavustusta, opintoja, työelämää, ihmissuhteita koskevissa asioissa. Sosiaalikuraattori toimii linkkinä näin ulkomaailmaan ja helpottaa asioiden hoitamista palveluspaikasta käsin. Sosiaalikuraattori on yhteyshenkilö kuntien sosiaalitoimistoihin ja muihin sidosryhmiin. Jokaisella on oikeus tavata sosiaalikuraattoria silloin, kun sen tarpeelliseksi kokee. (Aaltonen 2011, 106–107.)

3.3 Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen -toimintamalli

Nettiportaalin suunnannäyttäjänä toimii Time out! Aikalisä! Elämä raiteilleen -hanke ja toimintamalli. Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen toteuttaman hankkeen tavoitteena oli kehittää psykososiaalisia tukitoimia nuorten miesten syrjäytymisen ehkäise-

miseksi. Time out! Aikalisä! Elämä raiteilleen – toimintamalli on kuntien, puolustusvoimien ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyömalli, joka mahdollistaa aktiivisen tuen tarjoamisen nuorille miehille kutsunnoissa ja palveluksen keskeytyessä. (Stengård, Haarakangas, Upanne, Appelqvist-Schmidlechner, Savolainen, Ahonen 2009, 17.)

Toimintamallia toteuttavissa joukko-osastoissa sosiaalikuraattori tarjoaa tukipalvelua varusmiespalveluksen keskeyttäville miehille ja naisille ja tekee halukkaille lähetteen kotikunnan ohjaajalle, joka ottaa yhteyttä nuoreen ja lähtee tukemaan asiakasta hänen elämäntilanteessaan. Toimintamalli pyrkii tukemaan nuoren hyvinvointia elämän jokaisessa aihe-alueessa mm. työssä, opiskelussa, toimeentulossa, asumisessa, ihmissuhteissa, terveydentilassa, päihteiden käytössä. Opinnäytetyöni noudattaa toimintamallin kanssa samoja aihepiirejä, sillä ne kattavat parhaiten nuoren omaan toimintakykyyn vaikuttavat asiat, joita pyritään tukemaan. (Stengård ym. 2009, 26.)

4 NUORET KOHDERYHMÄNÄ JA ARJEN HAASTEET

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kuuluu kattaa kunnassa asuvat alle 29-vuotiaat nuoret. Kyseiseen ryhmään luetaan koko ryhmä, eikä pelkästään erityisen tuen tarpeessa olevat. Vuonna 2009 tähän ryhmään kuuluvia oli yli 34 % väestöstä eli siis yli kolmannes. (Aaltonen 2011, 31.)

Nuorisopolitiikka on 2000-luvulla noussut selvästi yhdeksi politiikan merkityksellisimmäksi aiheeksi. Valtionneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma sekä yksihallituksen kolmesta politiikkaohjelmasta käsittelee nuorten hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Tuore kiinnostus nuorisopolitiikkaan liittyy vahvasti huoleen työvoiman riittävydestä tulevaisuudessa. Välttämättömänä tavoitteena on saada kaikki nuoret aktiiviseksi osaksi työ- ja yhteiskuntaelämää. Lähtökohtana tähän on hyvän elämän edellytysten luominen kaikille nuorille. (Aaltonen 2011, 15.)

Nuorten itsenäistyminen ja itsenäinen vuokra-asuminen onnistuu pääsääntöisesti hyvin. Suurimmalle osalle lapsuudenkoti tarjoaa riittävästi tietoa ja taitoa asumisen oikeuksiin ja vastuisiin. Ongelmallisissa tilanteissa osataan ottaa asioista selvää ja neuvoja otetaan vastaan. Joskus kuitenkin asumiseen liittyvissä asioissa tarvitaan lisä-

apua. Nuorille voi tulla tilanteita, jossa itsenäinen asuminen ja sen jatkuminen ovat uhan alla ja vaarantuvat yllättävien tilanteiden kohdatessa tai väärin valintojen seurauksena. Nuori ei aina ole ymmärtänyt itsenäisyyden tuomaa vapautta ja vastuiden rajoja. Tästä kertovat esimerkiksi taloudellisten vaikeuksien aiheuttamat vuokratilastit tai häiriökäyttäytyminen. (Aaltonen 2011, 88–89.)

Pahimmillaan tällainen toiminta saattaa johtaa asunnottomuuteen, joka voi pitkittyessään aiheuttaa muiden ongelmien syntymistä. Tällöin elämän tasapaino saattaa järkkäytyä, sillä asunnottomana on vaikea keskittyä muihin yhteiskunnallista osallisuutta vahvistaviin tekijöihin esimerkiksi koulutukseen tai työhön. Myös tulevaisuuden suunnittelu on vaikeaa, koska pysyvyyttä tai turvallisuutta ei ole. (Aaltonen 2011, 88–89.)

Taloudellinen taantuma on vähentänyt työntekijöiden kysyntää. Nuoret kilpailevat nyt samoista työpaikoista kuin irtisanotut, lomautetut ja muut kokeneet ammattilaiset. Tämän seurauksena tutkinnonkin suorittaneiden nuorten kiinnittyminen työmarkkinoille on vaikeutunut. Samalla voidaan sanoa, että ammatillisesti kouluttamattomien nuorten uhka syrjäytyä työmarkkinoilta on lisääntynyt entisestään. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan vuosina 2009–2010 kuukaudessa keskimäärin noin 56 % työnhakijoina olevista työttömistä nuorista oli jo hankkinut itselleen toisen asteen ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon ja 44 % näistä nuorista hakijoista oli ilman ammatillista osaamista. Nuorten työllistyminen on työ- ja elinkeinoministeriön tärkeimpiä tavoitteita. Työllistymisen myötä, nuoret saataisiin osaaviksi ja osaavat nuoret ilman viiveitä työelämään. Koko Suomen tulevan hyvinvoinnin kannalta työllisyysasteen nousu on erittäin keskeistä. (Aaltonen 2011, 75–77.)

5 NUORTEN SOSIAALISEN INTEGRAATION KIPUKOHTIA

5.1 Yhteiskuntaan kiinnittyminen

Nuoruutta elämänvaiheena leimaavat nyky-yhteiskunnan asettamat ristiriitaiset vaatimukset ja kiihkeä elämänrytmi. Elämänkulku on suuntautunut entistä katkonaisemmaksi ja epävarmuus on lisääntynyt. Monenlaisia elämäntilanteiden haasteita ilmenee jo varhaisnuorilla, ja koko nuoruudesta voi tulla erilaisten ongelmien hallitsema vaihe.

Aikuisille tyypilliset ongelmat kuten päihteiden väärinkäyttö, velat, maksuhäiriömerkinnät, kouluttamattomuus, koulun keskeytyminen, työttömyys ja yhteiskuntaan kiinnittämättömyys voivat kasautua jo juuri täysi-ikäisyyden saavuttaneille. Hankaluus kiinnittyä yhteisöihin voi lopulta estää integroitumisen koko yhteiskuntaan. Sosiaalityön on tartuttava nuoren haasteisiin, jotta niitä pystyttäisiin ennaltaehkäisemään. (Kananoja, Lähteinen, Marjamäki 2011, 207.)

Nuoret ovat jääneet sosiaalityössä marginaaliin. Perheen ollessa sosiaalityön kohde, jäävät nuoren asiat varjoon, koska tapaamisessa käsitellään useimmiten toimeentuloa sekä perheen lasten asioita. Kosketuspintaa nuorien arkielämää ei ole rittävästi ja varhainen puuttuminen jää taka-alalle. Nuoret ovat suorassa asiakassuhteessa vasta, kun ongelmat ovat kehittyneet todella pahoiksi. Tämä kattaa etenkin 13–17 -vuotiaat alaikäiset nuoret, jotka tavallisesti asuvat vanhempiensa luona. (Kananoja ym. 2011, 206.)

5.2 Varusmiespalveluksen keskeyttävät

Ajan kuluessa sukupolvien automaattisen arvostuksen kohteet ovat muuttuneet. Aikaisempi yhteisöllistävä ja osaltaan myös painostava ”talvisodan henki” alkaa olla vähenemään päin ja nyt sotilasperinteet sekä -tavat ovat saaneet uusia yksilöllisempiä merkityksiä. Viime vuosia tarkastellessa voidaan todeta tämän jo näkyvän, sillä kynnyksen palveluksen keskeyttämiseen on madaltunut ja keskeyttämiset ovat nousseet koko kansakunnan yhteiseksi huoleksi. (Hoikkala ym. 2009, 57.)

Haasteena on palvelukseen astumisen jälkeinen vaihtoehdottomuus, joita ulkoinen yhteiskunta tarjoaa monessa muodossa. Vaihtoehdoiksi varusmiehelle jää joko alistua isomman vallan alle tai keskeyttää palvelus. Palvelusmotivaatioita on erilaisia ja ne muuttuvat palveluksen edetessä kuitenkin usein kantaen palveluksen viimeiseen päivään asti. Toisaalta voi olla niinkin, ettei motivaatiota vaan yksinkertaisesti löydy ja palvelus keskeytyy. Tätä luonnehditaan myös sopeutumattomuudeksi. (Hoikkala ym. 2009, 57.)

Palvelusajan alku pyrkii luomaan pohjaa sopeutumiselle sekä palvelusmotivaatiolle. Alokkaiden ennakkokäsityksen joutuvat samaan aikaan törmäyskurssille kurin, kokonaisvaltaisen kontrollin sekä tylsän arjen kanssa. Niin kutsuttu pakkovalta ja käskyttäminen saattavat aiheuttaa hämmennystä tai vastarintaa haikailtaessa tuttuun siviili-

oikeuksien perään. Armeijassa varusmies on raa’asti sanottuna käskyjen noudattaja ja toteuttaja. Koko ajan yksilöityvämmästä yhteiskunnasta tuleva nuori näkee armeijan (kansalais)velvollisuutena ja ahdistavana pakkokokemuksena. (Hoikkala ym. 2009, 59–81.)

Käsite varusmiespalveluksen keskeyttävät käsittää alustavasti nuoret naiset ja miehet, jotka syystä tai toisesta keskeyttävät palveluksensa. Varusmiespalveluksen keskeyttää nykyään noin yksi kymmenestä. Keskeyttämisen syitä on useita, mutta yleisempinä on mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Tutkimusten mukaan erityisesti armeijan keskeyttäneillä on suurempi riski syrjäytyä yhteiskunnasta, kuin muilla ikäisillään. On siis tärkeää käyttää tämä tavoittamisen mahdollisuus hyväksi ja koettaa löytää uusia keinoja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (Stengård, Appelqvist-Schmidlechner, Upanne, Parkkola & Henriksson 2009, 42–63.) On siis todettu, että nuoret, joiden varusmiespalvelus keskeytyy tai jotka jäävät kokonaan palvelunulkopuolelle, ovat keskimääräistä suuremmissa syrjäytymisriskissä. Tästä syystä Puolustusvoimat haluaa kantaa yhteiskunnallista vastuuta tehostamalla palveluohjausjärjestelmää pudokkaiden kohdalla.

Puolustusvoimat tukee varusmiespalveluikäisten nuorten elämänhallintaa laajastikin erilaisilla sotilassosiaalityön, varusmiestoimikuntatyön sekä sotilaslääketieteen palveluilla. Noin 80 % kutsuntaikäisistä suorittaa varusmiespalveluksen ja 20 % jää tämän palvelun ulkopuolelle, vuositasolla tämä määrä on n. 6600 nuorta. Yhden syrjäytyvän nuoren kustannukset yhteiskunnalle ovat merkittävät. (Hankesuunnitelma 2009.)

5.3 Koulupudokkaat

Toinen erityinen haaste yhteiskuntaan liittämässä kohdistuu koulutuksesta syrjäytyviin nuoriin. Koulupudokkaiksi voidaan kutsua nuoria, jotka eivät pääse tai löydä tietään peruskoulun jälkeiseen koulutukseen. Sama pätee, jos toisen asteen koulutus keskeytyy. Koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen löytyy useita syitä, eivätkä ne ole aina kiinni yksilön valinnasta. Vaikuttaviksi tekijöiksi voidaan lukea kolme rakenteellista palvelun tuottajasta riippuvaa tekijää. Koulupudokkaista ei saada riittävästi tietoa heidän auttamisekseen, ohjaus koulutukseen liittyvissä valinnoissa ei ole riittävä tai koulutoimen, terveyden- ja sosiaalihuollon palvelut eivät tue syystä tai toisesta nuoren opiskelun jatkumista. (Muut palvelut, koulutuspalvelut.)

Syrjäytymisen linkittyessä muihinkin elämänhallinnan pulmiin kohdataan sellaisia tuen- ja palvelutarpeen kysymyksiä, joissa sektoriperustainen auttamisjärjestelmä ei pysty auttamaan nuorta problematiikan monimuotoisuuden takia. Tuen muotojen tulisi tällöin olla muovattavissa yksilöllisesti asiakaslähtöisesti, mutta myös huomioiden esimerkiksi paikalliset työmarkkinoiden erityispiirteet. (Kananoja ym. 2011, 207.)

5.4 Syrjäytyminen

Syrjäytymisellä tarkoitetaan syrjään jäämistä yhteiskunnallisesta elämästä. Yksilölle kasaantuu hyvinvoinnin ongelmia, siteet muuhun yhteiskuntaan hälvenevät ja syrjäytynyt tuntee, ettei hän ole enää osallinen omassa ympäristössään. Syrjäytyminen on yhteiskunnallinen ongelma, sillä silloin yksilö ei ole tuottava jäsen, kuten muu työssäkäyvä väestö. (Juhila 2006, 50–56.)

Syrjäytymisellä on pitkävaikutteisia ongelmia, jotka ajan saatossa saattavat johtaa myös muiden ongelmien kasaantumiseen. Syrjäytymisherkkyys korostuu muutostilanteissa. (Juhila 2006, 50–56.) Tällainen tilanne on esimerkiksi armeijan keskeyttäminen tai joutuminen koulupudokkaaksi. Syrjäytymistä on siksi tärkeä ehkäistä ennalta jo tässä vaiheessa.

Syrjäytyminen on muuttuva prosessi, eikä se ole sinänsä sidoksissa yksilöön ominaisuutena. Syrjäytymisprosessi voidaan nähdä enemmänkin erilaisten yhteiskunnassa tavallisesti tavoiteltavien ja normaaleina pidettyjen osallisuuksien ulkopuolelle ajautumista. Normaalin arjen ylläpitäjien lisäksi se tarkoittaa pahimmillaan myös palvelu- ja auttamisverkostojen ulkopuolelle jäämistä. Tukiverkostot eivät aina kykene auttamaan tai edes tavoittamaan kaikkein syrjäytyneimpiä yksilöitä. Syrjäytyminen ei pelkästään ole yhteiskunnallisen osallistumisen vähenemistä vaan sitä voidaan tarkastella myös vähäosaisuuden kasautumiseksi. Tämä yksilöllisempi lähestymistapa täydentää hyvin syrjäytymisen yhteiskunnallista näkökulmaa. Tiettyyn asiakasryhmään kuulumisen esimerkiksi mielenterveys, kouluttamattomuus tai pienituloisuus ei suoraan määrittele heitä syrjäytyneiksi. Syrjäytymisriski on heillä suurempi verrattuna muuhun väestöön, koska heiltä puuttuu elämästään jokin peruselementti. (Juhila 2006, 57.)

6 SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY

Syrjäytymiskierteen pysäyttämisen tavoitteena on normaali osallistuminen ja yhteiskuntaan kuuluminen. Syrjäytymisen ehkäisyä voidaan tehdä monella eri tasolla syrjäytymiskierteen monimutkaisuudesta riippuen. (Juhila 2006, 51.)

Yksilön perusedellytyksien tasoon kuuluu arkea tukeva työ, elinympäristö, asuminen, lähipalvelut ja sosiaalinen verkosto. Nämä ovat elämän perusasioita, ja näihin ei katsota yhteiskunnan vielä olevan puuttuvassa tai tukevassa osassa. Toisella tasolla, kun tuen tarve lisääntyy, tarjotaan käyttöön kaikille kansalaisille yhtä lailla suunnattuja yhteiskunnan tukitoimenpiteitä, joita ovat arjen rakenteita ja käytäntöjä tukevat julkiset palvelut ja tulonsiirrot. Kolmannella tasolla otetaan huomioon erityisen vaikeassa syrjäytymisvaarassa olevat erityistoimet ja ohjelmat. Näissä työntekijän kuuluu toimia ”välitystehtävässään” niin, että syrjäytyneiden asiakkaiden resursseja pystyttäisiin lisäämään ja sen avulla nostamaan asiakas täysivaltaiseksi yhteiskunnan jäseneksi. (Juhila 2006, 51–52.)

Erityisen vaikeita syrjäytymiskierteitä pysäyttämään tarvitaan toimeentulon takaavan työn, hyvän elinympäristön, lähipalveluiden sekä omakohtaista selviytymistä tukevan sosiaalisen verkoston lisäksi kohdennettuja erityistoimia ja ohjelmia. (Juhila 2006, 51.)

Isolla mittapuulla syrjäytymistä voidaan ehkäistä vähentämällä työttömyyttä ja köyhyyttä. Samalla minimoidaan ihmisten näköalattomuutta ja osattomuutta. Näin suuret kehityssuunnat vaativat aina hallinnonalojen toimia ja yhteistyötä. Päätöksen teossa on huomioita vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin, terveyteen ja loppujen lopuksi syrjäytymiseen. (Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma 2011–2015.)

7 INTERNET

7.1 Internetin kehittyminen

Internetin juuret ylettyvät jo 1960-luvun Yhdysvaltoihin. Yhdysvaltojen puolustusvoimat aloittivat tuolloin tutkimuksen hajautetuista tietoliikenneverkoista. Tutkimuksen ohessa luotiin armeijan käyttöön ARPANET-tietoverkko, jonka tavoitteena oli toimia mahdollisimman turvallisesti ja haavoittumattomasti tiedonsiirron välineenä. ARPANET-prototyypin korvasi kokonaan MSFNET-niminen tietoverkko vuonna 1990. Kehitys kävi kovalla vauhdilla, joka näkyi myös internetin palvelinten kehitys: vuonna 1987 internetiin oli liitetty niitä jo 10 000 ja kymmenen vuotta myöhemmin 1997 niitä oli 19 540 000. (Haasio 2008, 11.)

Netin leviämisen kannalta oli huomattava muutos, kun WWW eli World Wide Web kehitettiin 1990-luvun alkupuolella. Vuonna 1993 palveluntarjoaja Mosaici teki tähän sopivan internetselaimen, joka avasi internetin maailman tavallisille kansalaisillekin sen helppokäyttöisyyden ansiosta. Vuotta myöhemmin Yahoo–aihehakemisto aloitti toimintansa. Animaation käyttö ja liikkuva kuva saatiin internetiin soveltuvaksi vuonna 1996, joka antoi internetille lisää laajenemismahdollisuuksia. (Haasio 2008, 11.)

Tuona aikana internetin suosio ei kuitenkaan yltänyt suuriin mittakaavoihin, vaan peruskäyttäjäksi voitaisiin luonnehtia korkea-asteen oppilaitosten nuorehkot, hyvin koulutetut miehet. Vuosi vuodelta internetin suosio alkoi kasvaa ja tietokoneiden sekä internetliittyminen määrä lähti nousuun. Tietokoneetkin olivat kalliita sekä suuria puhelinmaksuja pelättiin. Kiinteät verkkoyhteydet 2000-luvun alkupuolella toivat kotikäyttäjillekin mahdollisuuden nopeampaan sekä edullisempaan internetiin. Kiinteillä kuukausihinnoilla markkinat olivat jälleen auki tavallisille kotitalouksillekin. (Haasio 2008, 11–12.)

7.2 Internetin käyttö ja merkitys suomalaisille

Netti on nykyään osa suomalaisten arkea. Verkkoa käytetään useaan tarkoitukseen päivittäin niin asiointiin, viihteeseen, tiedon hankintaan, talouden hallintaan, kommunikointiin ja työntekoon. Ihmisten erilaiset työtehtävät ja mielenkiinnon kohteet vaikuttavat siihen, kuinka nettiä käytämme. Tilastokeskus on tutkinut ihmisten nettikäyttämistä käyttötarkoitusten näkökulmasta. Nämä vuoden 2007 tulokset osoittavat, että

suurimmalle osalle sähköpostin seuraaminen ja tiedonhaku ovat keskeisin syy käyttää internetiä. Viime vuosina myös viihdetarkoitus on korostunut, jolloin pelaamisen sekä reaaliaikaisen yhteydenpidon, esimerkiksi Skypen, suosio on kasvanut roimasti. Tämä on kerännyt varsinkin nuoria tietokoneen ääreen. (Haasio 2008, 11–12.)

Verkko tarjoaa hetki hetkeltä aina enemmän viihteellistä sisältöä, mikä näkyy pelien, treffipalvelujen, keskusteluryhmien ja harrastesivustojen suosion kasvamisena. Huomattavaa on, että uudet palvelut ovat saavuttaneet suuren suosion. Esimerkiksi blogit keräävät äärensä kolmanneksen verkon käyttäjistä. Neljännes pelaa verkon tarjoamia nettipelejä. Pikaviestimiä esimerkiksi Messenger ja Skype-palveluita käyttää noin neljä kymmenestä. Tavaroiden osto ja myynti markkinatkin ovat jo jonkin verran siirtyneet internetiin ja ovat täten kuin korvanneet postimyynnin. (Haasio 2008, 12–14.)

Ihmiset valitsevat käyttämänsä sivustot yksilöllisesti omien mielenkiinnon kohteiden ja oman elämäntilanteen mukaan. Esimerkiksi lasten syntymä, sinkkuus, opiskelu ynnä muut elämänvaiheet vievät meidät erilaisten sivustojen äärelle. Elämäntilanteen muuttuessa myös yleensä internetikäyttäytyminen muuttuu. Tästä syystä netistä tuntuukin löytyvän jokaiselle jotakin. (Haasio 2008, 12–13.)

Tilastokeskuksen julkaiseman keväällä 2008 tehdyn tutkimuksen mukaan 83 % 16–74-vuotiaista suomalaisista on käyttänyt internetiä viimeisten kolmen kuukauden aikana. Sama tutkimus kertoo, että 66 % kaikista saman ikähaarukan edustajista käyttää internetiä päivittäin. Tulokset osoittivat myös, että 62 % internetin käyttäjistä oli etsinyt ravitsemukseen, sairauksiin tai muuta terveyteen liittyvää tietoa internetistä. Näiden tulosten perusteella virtuaalisen avun ja tuen tarjoamisen voidaan katsoa olevan perusteltua. (Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö.)

Tuoreimpien tutkimusten mukaan vuonna 2011 suomalaisista kotitalouksista hieman alle 90 %:lla oli kotonaan tietokone. Kaikista suomalaisista kotitalouksista jopa 88 prosentilla on internetliittymä. Alle 50-vuotiailla internetyhteys oli yli 95 % kotitalouksista. (Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö.)

Viime vuosien koulusurmat ja niiden jälkipyykki on saanut suomalaisen median leimaamaan internetin negatiiviseksi vaikutukseksi nuoriin. Julkisesta mediasta saa helposti mustavalkoisen kuvan, että internet on pelkästään yksinäisten, henkisesti huo-

nosti voivien ja yhteiskunnan ulkopuolella elävien nuorten kokoontumispaikka. (Pohjola 2010, 162.)

8 INTERNETPORTAALI

Internetportaalilla tarkoitetaan sivustokokonaisuutta, joka on kaikille helposti saatavilla Internetistä. Portaalista puhuttaessa tarkoitetaan myös verkkopalvelua, joka omien toimintojensa lisäksi tarjoaa pääsyn muihin verkkopalveluihin. Portaalin tarkoitus on luoda kontakteja eri toimijoiden välille. Tässä se tarkoittaa palveluiden tarjoajan, sosiaali- ja terveystalvelujen, sekä palvelujen käyttäjien, asiakkaiden, kohtaamista ja tiedon välitystä. (Portaali (internet).)

Sosiaalityön ja tietotekniikan suhde on kasvava sovellusalue, joten siitä tarvitaan nykyistä laajempaa tutkimusta. Tieto ja osaaminen ovat tällaisen kehityksen peruspilareita, jolloin myös suhde teknologiaan ja sen tuomiin mahdollisuuksiin on tärkeää hallita tietoon perustuen. Sosiaalityön kannalta on ensiarvoisen tärkeää löytää tutkimuksen tuella sellaisia tietotekniikan käyttötapoja, jotka voivat edesauttaa asiakkaita löytämään keinoja arjessa selviytymiseen sekä tukea heidän osallisuuttaan yhteiskunnallisissa toiminnoissa. (Pohjola 2010, 12.)

Kansallinen sosiaalialan tietotekniikkahanke 2005–2011 (www.tikesos.fi) painottaa, että toimivat työvälineet ja tietopalvelut on saatettava työntekijöiden saataville. Tällaisia uusien mahdollisuuksien välineitä voisivat olla virtuaaliset työvälineet esimerkiksi vertaisverkot ja tietoa välittävät portaalit. Samalla ne luovat uusia edellytyksiä myös virtuaaliselle asiakaspalvelulle. (Pohjola 2010, 14.)

Tällaisilla välineillä voidaan tavoittaa ihmisiä, jotka muuten jäisivät avun ulkopuolelle. Internetpalvelu tarjoaa tavan avun löytämiseen vuorokaudenajasta riippumatta. Monissa verkkopalveluissa on säännöllinen öisten käyttäjien ryhmä. Avun saaminen internetin välityksellä auttaa tasa-arvoisesti myös syrjäseudulla asuvia. (Tschokkinen 2000, 8.)

9 PRODUKTIN TUOTTAMINEN

9.1 Suunnittelu ja tavoitteet

Lähtökohta alkuvuotena 2011 oli, että tuotetaan nuoria auttava internetportaali. Ensisijaisena tavoitteena oli kartoittaa ensisijaisesti armeijan keskeyttäneiden sosiaali- ja terveysalan palvelutarpeita ja kehittää niiden pohjalta Internetportaali, joka vastaisi heidän kysymyksiinsä, koskien heidän uutta elämäntilannettaan.

Tutkimuksellisesti olennaisena päämääränä on löytää ne internetportaalin ominaisuudet, informaation välitystavat ja sisällöt, jotka saavat varusmiespalveluksen keskeyttäneen motivoitumaan, jotta hän pystyisi selvittämään omaa palvelutarvettaan elämänhallintansa tukemiseksi. Haluttiin ottaa selvää, mitkä asiat nuorta askarruttavat palvelun keskeytyessä. Jotta voitaisiin tuottaa todellinen virtuaalisesti auttava tukimuoto, piti myös selvittää, mitä hyvä elämä pitää sisällään, ja kuinka siihen päästään.

Aikataulu määritettiin niin, että jouluna 2011 työ olisi kaikilta osin valmis. Tämä tuntui mahdolliselta, koska tekijöitä oli niin monta ja valmistumiseni ajankohta, joulukuun 2011, sopi myös näihin suunnitelmiin.

Käyttäjiksi määritettiin ensisijaisesti armeijan keskeyttäneet nuoret, sosiaalikirjasto- ja varuskunnissa sekä muut halukkaat sosiaalityötä tekevät tahot, sekä kaikki muut, jotka ovat aiheesta kiinnostuneita. Huomattiin, että internetportaali sopii myös työvälineeksi. Esimerkiksi sosiaalityötä tekeville se voisi olla yksi keino kartoittaa asiakkaan tilannetta alustavasti. Tavoitteena ja toivomuksena olikin, että internetportaali voitaisiin sijoittaa Kouvolan kaupungin www-sivuille.

9.2 Työryhmä ja työnjako

Mukana portaalin tuottamisessa alusta asti oli Kymenlaakson ammattikorkeakoulun viestinnän opettaja Suvi Kitunen ja neljä viestinnän opiskelijaa. Sosiaalialalta työryhmään alussa kuului myös Karjalan Prikaatin sosiaalikirjasto- ja varuskunnissa toimiva Riikka Sarapelto, jolla oli selkeä kosketuspinta armeijaan ja armeijan keskeyttäneisiin. Työryhmän kokouksiin osallistui myös opinnäytetyön ohjaajani Tuomo Paakkonen.

Työn jako koko portaalin osalta tehtiin osaamisalueidemme mukaan. Itse tein nettiportaalin ideointi- sekä suunnittelutyön ja keräsin olennaiset sosiaalialan näkökulmat ja aineistot työni tueksi, joista sitten kehitän sivuston ja sovelluksen rungon ja polut. Viestinnän opiskelijat opettajansa ohjauksessa taas tuottivat laatimani teorian ja sisälön tulemaan konkreettiseksi sivustoksi. Samalla aloimme myös etsiä henkilötietojen tallentamista tutkivaa opiskelijaa, joka selvittäisi lailliset seikat portaalin käyttäjien tietosuojasta.

Sovimme, että työryhmä tulee kokoontumaan säännöllisesti, jotta portaali etenee haluttua vauhtia, ja että työ etenee kaikin puolin oikeaan suuntaan. Voi Hyvin Nuori! -hankkeen projektipäällikkö Valdemar Kallunki oli halukas osallistumaan kokouksiin.

9.3 Toteutus ja sisältö

Työryhmämme kanssa toteutimme suunnittelussa tiivistä yhteistyötä, jossa he antoivat raameja, miten sivustoa on järkevää toteuttaa teknillisesti. Pidimme työryhmämme kanssa määrätietoisesti useita kokouksia. Näissä kokouksissa käytimme kaikkien osaamista monipuolisesti eduksemme. Viestinnän opiskelijat toimivat tuolloin projektityöntekijöinä ja heille oli jaettu omat tehtävä alueensa.

Alun perin ideana oli, että kartoitus tehtäisiin pelissä. Matkan varrella portaalin sisältö sai kuitenkin uusia käännteitä. Päätimme, että portaali on jaettava kolmeen eri selkeään kokonaisuuteen käytettävyyden helpottamiseksi: teksti-informaatiot sivustolla, peli ja sen tietovisa ja kartoitus omana kokonaisuutenaan kyselyn muodossa. Pelkkään peliin ehdettuna kartoitus olisi ollut liian hankala toteuttaa, ja peliin olisi tullut liikaa asiaa. Haluttiin, että käyttäjä pystyisi itse valitsemaan kiinnostavimman tavan pohtia omaa elämäntilannettaan. Sivuston muokkaamista ja kehittämistä tapahtui matkan varrella koko ajan viestinnän opiskelijoiden sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Portaalin suunniteltu valmistumisajankohta tuli liian nopeasti ovelle ja aikataulua jouduttiin venyttämään niin, että vasta toukokuussa 2012 portaali on valmis käytettäväksi ja julkaistavaksi. Viestinnän opiskelijoille valmistuminen alkoi myös olla jo ovelta, mikä tuotti lisätyötä heille. Myös pelin hahmojen animoiminen peliin tuotti odotettua enemmän työtä. Katsoimme parhaaksi etsiä Mikkelin ammattikorkeakoulusta uusia tekijöitä. Onneksemme sieltä löytyikin kaksi työhön sopivaa viestinnän opiskelijaa.

Näin pääsimme itse tekemään projektin aikana yli ammattikorkeakoulujen ylettyvää yhteistyötä.

Sain huomata, että internetiin tulevan informatiivisen tekstin on oltava lyhyttä ja ytimekästä, jotta nuoren mielenkiinto pysyy yllä, ja ettei portaali haudaudu käyttämättömäksi. Etsin kirjallisuudesta olennaisia asioita aihealueista, jotta nuori voisi helposti kielestäni poimia itselleen olennaiset kohdat. Tällä tavoin selvitin lähinnä internetsivulle tulevia tekstejä. Monet terveyden ja hyvinvoinnin teokset tarjosivat ydinperiaatteittain läpikäyviä aineistoja, joista oli suhteellisen helppo työstää yhteenvetoja ja yleisneuvoja portaaliin.

Tutkin tarkemmin jo olemassa olevia internetin auttamis- ja informaatiomuotoja.

Huomasin, että internetissä on jo paljon erilaisia nuorille suunnattuja auttamiseen tähtääviä sivustoja. Niistä suurin osa on tietopankkeja, joista voi saada tietoa nuoren elämää koskevista asioista. Palveluihin saattoi olla sidottuna myös henkilökohtainen auttamispalvelu, jossa oman tilanteen tai haasteen kertomalla saa vastauksen ammattitajalta esimerkiksi sähköpostilla. Tämä tapahtui aina luottamuksella ja esimerkiksi sähköpostin välityksellä.

Liiketalouden opiskelija Ilkka Soukka lähti työryhmäämme tutkimaan internetportaalien tallentamisen muotoja. Tämä koettiin tärkeäksi, sillä halusimme toimia lakien mukaan ja säilyttää portaalien käyttäjän tietosuojan. Tietojen tallentamisen nähtiin helpottavan pelattavuutta, jolloin peliä tai kartoitusta ei tarvitsisi aina aloittaa alusta. Kuitenkin tietojen tallentaminen osoittautui hankalaksi niin ajallisista, ylläpidollisista kuin käyttäjänkin näkökulmasta. Tietojen tallentamisesta päätettiin kokonaan luopua. Todettiin, että portaali olisi toimiva ilmankin ja ylimääräiseltä työltä kiireisen aikataulun puitteissa säästyttäisiin.

Internetportaalini armeijan keskeyttäneille antaa henkilölle uudenlaisen mahdollisuuden tarkastella tilannettaan kartoituksen avulla, jonka jälkeen jokainen saa vastaustensa perusteella yhteenvedon, joka kertoo lyhyesti, millä mallilla asiat ovat. Yhteenvedo antaa palautetta monipuolisesti. Palaute annetaan positiivisista sekä haasteellisista asioista. Palaute myös ehdottaa parantamismahdollisuuksia ja kriittisissä tilanteissa ohjaa avun piiriin. Tällainen virtuaalinen auttamispalvelu on omiaan selvittämään henkilön todellista elämäntilannetta, koska sosiaalinen paine ei johdattele vastausten kaunistelemiseen. Kartoittava osio ei tallenna tietoja, ja painottaa, että yhteenvedo tulee vaan

henkilön itsensä tietoon ja hänen hyödykseen. Kartoittava osio oli kuitenkin portaalin haastavin osuus tuotettavaksi. Kaikista osa-alueista ei löytynyt portaalin kannalta olennaista tietoa ja koin tämän haasteena. Suurin osa tämän osion kysymyssarjoista oli muokattava itse sopiviksi, jotta ne palvelisivat nuoren elämäntilanteen kokonaisvaltaista kartoitusta. Jotta kartoitus voisi antaa nuorelle palautetta, olivat vastaukset pisteytettävä. Haastetta toi myös kysymysten eriarvoisuus. Esimerkiksi päihdekohdassa aikuisen kohtuullinen alkoholin käyttö ei ole niin hälyttävää kuin huumeiden käyttö. Tässä osiossa minulla on vielä tekemistä, koska haluan saada palautekohdasta mahdollisimman realistisen.

Oman työni kannalta portaalin kolmas osio, peli ja informatiivinen tietovisa ei tuottanut suurta päänvaivaa. Kysymykset elämästä ja aihealueista yleensä oli helppoja keksiä. Pientä haastetta toi kysymysten suuri lukumäärä. Ideana pelissä näet oli, että tietyn määrän oikeiden vastauksen jälkeen hahmo pääsee etenemään seuraavalle tasolle eli seuraavaan elämän aihealueeseen, joita taas seuraavat kysymykset koskivat. Kysymyksiä oli oltava lukuisia, jotta kiinnostus peliin ei häviäisi ensimmäisen pelauskeran jälkeen. Osittain tätä helpotti se, että portaalin tekstit kävivät läpi samoja asioita, ja ideana olikin, että vastauksia voi löytää myös teksteistä suoraan.

10 PROSESSIN JA PRODUKTIN ARVIOINTI

Karjalan Prikaatin sosiaalikuraattori Riikka Sarapelto on ollut puolustusvoimien sosiaalityön edustajana kehittämässä Voi Hyvin Nuori! -hanketta. Sarapelto on laittanut liikkeelle idean internetportaalista armeijan keskeyttäneille ja on siksi olennaisessa osassa työn tämänhetkisessä arvioinnissa. Sarapelto on myös ollut alussa mukana suunnittelemassa muun työryhmän kanssa portaalia. Viestinnän aineopettaja Suvi Kitunen oli projektissa mukana alusta lähtien ja tulee olemaan sen loppuun asti. Kitunen antoi merkittävän panoksen ajastaan ja osaamisestaan tälle prosessille, joten oli ehdottoman tärkeää saada häneltä näkemystä portaalin onnistumisesta omalta osaltani. Vertaisarvioinnin suoritti viestinnän opiskelija Heidi Varpenius. Varpenius toimi projektityöntekijänä, ja hän suunnitteli portaalin ulkoasun ja osallistui kaikkiin tähän asti olleisiin kokouksiimme aktiivisesti. Tässä on huomioitava, että arvioinnit on annettu toukokuussa 2012, jolloin portaali ei siis vielä ollut valmis. Arvioijat ovat tehneet päätelmänsä sen hetkisen tiedon ja valmiiden osuuksien valossa.

Sarapelto totesi, että nykyinen malli ja osiot portaalista vastaavat hyvin alkuperäistä suunnitelmaa. Toiminta-ajatus on hänen mukaansa kuten pitääkin. Sarapellon mielestä rakenteet ovat selkeitä, vaikka portaalilla on vielä työvaiheessa. Sarapelto halusi vielä muistuttaa, että tekninen toteutus saattaa vielä tuoda muuttujia, joiden vuoksi portaalissa voidaan päätyä toisenlaisiin ratkaisuihin, kuin mitä nyt on ajateltu. Sarapellon mielestä koko portaalin kieli on hyvin suunnattu nuorille, eikä se ole liian hankalaa. Hän painottaa, että kielen pitäisi olla selkeää ja neutraalimpaa, jottei portaalin yleisilmeestä tulisi holhoava. Liian helpon informaation sijaan pitäisi painottaa neutraalia kieltä, jossa nuori pääsisi itse ajattelemaan, mikä hänelle itselleen on parasta. Uusi nuorisolaki näkee nuoren oman kokemuksen asioista pääroolissa, siksi asiakkaan kohtaamattomuus ei välttämättä ole niin iso ongelma, vaan nykyajan suuntaus. Sarapelto on sitä mieltä, että tällainen työ on todellisesti erityinen ja omaa luokkaansa. Tästäkin syystä aikataulun venyminen ei varsinaisesti haittaa, isoihin projekteihin joskus kuuluu monet eri tekijät ja muuttujat, jolloin aikatauluihin on vaikea vaikuttaa. Yleisvaikutelma portaalilla on, että ne ovat selkeitä ja toiminta-ajatus on, kuten pitääkin, vaikka internetportaalilla on vielä työvaiheessa.

Viestinnän aineopettaja Suvi Kitunen kuvasi portaalilla sisällöllistä ideaa hyväksi, mistä on varmasti apua. Kitunen jäi vielä pohtimaan kuinka konkreettinen työkalu tästä ammattilaisille voisi tulla. Kitusen mielestä sisällöt on kirjoitettu suhteellisen selkeästi ja teksti on yleisesti lyhyttä ja ytimekästä eli toisin sanoen sopivaa internetiin laitettavaksi. Kitunen kuitenkin muistutti, että internetin tekstisisällöt vaativat vielä lisää väliotsikoita tekstin selkeyttämiseksi. Kitunen huomautti myös, että syrjäytyneissä on osa myös lukihäiriöisiä. Heidät pitäisi ottaa paremmin huomioon teksteissä. Pitkät kirjoitukset eivät palvele heitä. Kitunen lisäsi vielä, että peli kuitenkin tuo lisää motivaatiota ja helpotusta tiedon lisäämiseen. Käytettävyyden kannalta nämä ovat olennaisia seikkoja ja siihen olisi vielä loppuvaiheessa työtä kiinnitettävä huomiota. Kitunen toi esille myös, että olen ollut aktiivisesti mukana työssä ja työryhmän toiminnassa.

Digimedian opiskelija Heidi Varpenius luonnehti sisältöjen vastaavan projektilla annettuja tavoitteita. Hän toteaa minun noudattaneen projektilla annettujen visuaalisten määritysten mukaista ilmettä, joka Varpeniuksen mukaan tukee sisällön viestin välittymistä. Tekstin viesti on ytimekäs ja informatiivinen, jotka tukevat asian ymmärrettävyyttä ja helposti lähestyttävyyttä. Sisällöllä hän totesi olevan selkeä rakenne, joka toistuu eri aihealueissa. Tämän hän mainitsi parantavan informaation löydettävyyttä ja

käytettävyyttä portaalissa. Varpenius kuvasi osallistumistani projektiin ammattimaisesti ja ennakkoluulottomaksi. Hän kuvaili osallistumistani työryhmätyöskentelyyn ja projektin eri osa-alueiden yhteen nivoutumista onnistuneeksi.

Mielestäni monialainen yhteistyö kaikessa värikkyudessaan ja vaihtelevuudessaan on sujunut hyvin ja koin työtavan erittäin mielekkääksi. Työmme tuotos alkaa pikkuhiljaa hahmottua myös konkreettiselle tasolle, josta olen todella tyytyväinen. Työ on pitkitynyt useaan kertaan, mikä on osaltaan syönyt motivaatiotani sisältöjen tuottamiseen. Jostain sekin on aina uudelleen löydetty. Tämän hetkisessä vaiheessa voin sanoa olevani tyytyväinen kaikkeen muuhun paitsi aikataulun venähtämiseen. Hyvä työtiimi on mahdollistanut avoimen ilmapiirin, jossa ideoita ei ole tarvinnut peitellä eikä tietämättömyyttään toiseen alaan peitellä. Näin olen saanut oppia paljon uutta myös viestinnän alasta ja tämä on ehdottomasti ollut kaikin puolen avartava ja elämyksellinen projekti.

Vaikka Kouvolan Kaupunki joutuikin perumaan portaalin ottamisen siipensä alle, on Hakotiellä valoisat tulevaisuuden näkymät sosiaalikirjasto- ja kulttuuripalveluiden apuna. Portaalin markkinointi vaatii kovan ponnistuksen, jotta se saataisiin tavoitteiden mukaisesti laajempaan käyttöön jopa koko Suomessa sovellettavaksi. Portaalin maksuttomuus on varmasti yksi tärkeimmistä myyntivalteista, ja helpottaa osaltaan leviämistä eri kohderyhmille.

11 POHDINTA

Internetportaali pyrkii vaikuttamaan siellä, mistä nuoret helpoiten voisivat löytää tukea elämälleen. Tällaisen virtuaalisen auttamisympäristön käyttöä perustellaankin alhaisen kynnyksen palveluksi sen saavutettavuuden vuoksi. Internetportaali tarjoaa väylän, joka ei vaadi ajanvarausta, liikkumista avun piiriin eikä se myös aiheuta ihmiskontaktin jännittämistä. Tällaisen palvelun piiriin hakeutuminen on jo voitto itsessään, josta voidaan käyttäjää kannustaa ottamaan yhteyttä ammattiapuun tarvittaessa.

Kerätessäni tietoa ja kokemuksia verkkoauttamisesta törmäsin useasti samankaltaisiin toimintatapoihin ja esimerkkeihin internetportaaleista. Tästä päättelin, että tällainen kehityssuunta on vasta alussa, ja on syytä arvella, että tulevaisuuden työikäntönetin välityksellä tapahtuva auttaminen tulee yleistymään ehkä jopa kunnallisella

puolella. Uusi nuorisolakikin tähtää enemmän nuoren oman kokemuksen kuulemiseen kuin työntekijän mielipiteeseen.

Syrjäytyneet ovat monimuotoinen ja vaikeasti tavoitettava ryhmä. Ei voida siis selvästi sanoa, miten tällaisella auttamismuodolla voitaisiin tavoittaa kaikki syrjäytyneet.

Vaikuttaa siltä, ettei se olisi edes mahdollinen tehtävä. Suurimmaksi osaksi ihminen itse päättää, hakeeko hän internetin kautta apua ja klikkaako hän itsensä tällaiselle sivustolle. Monet tutkimukset osoittavat, että moni hakee tietoa hyvinvointiin liittyvissä asioissa internetissä, mutta on yksilöstä kiinni lähtekö hän leikkiin mukaan. Hakotie - sivusto on tehty mahdollisimman kiinnostavaksi kohderyhmän silmin, ja sen toivotaan lisäävän mielenkiintoa pysyä sivustolla, jos sinne on ensiksi eksynyt. Jotta mahdollisimman moni kohderyhmään kuuluva sivustollemme sattuisi, se olisi oltava löydettävissä helposti. Muiden sivustojen kautta linkittäminen olisi oiva keino tuoda sivustoa tutuksi.

Näin laajan työn tekeminen on opettanut minulle paljon nuorista kohderyhmänä. Hyvinvoinnin käsite, ja kaikki siihen liittyvät aihealueet ovat avautuneet minulle syvämmmin ja koen olevani parempi sosiaalialan ammattilainen. Osaan jatkossa pohtia internetin tukimuotoja uudesta näkökulmasta ja haluisin olla mukana kehittämässä seuraavia uudenlaisia tukipalvelumuotoja.

LÄHTEET

Aaltonen, K. 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Tietosanoma Oy.

Asevelvollisuuslaki 28.12.2007/1438.

Haasio, A. 2008. Kaikki irti Internetistä. BTJ-avain.

Hankesuunnitelma.Voi Hyvin Nuori -hanke. 2009.

Hoikkala, T. Salasuo, M. & Ojajärvi, A. 2009. Tunnetut sotilaat. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Juhila, K. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina –sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. 2006. Osuuskunta Vastapaino.

Kananoja, A. Lähteinen, M. Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. Tietosanoma Oy.

Muut palvelut, koulutuspalvelut. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut.

Saatavissa: [http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-](http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/palvelujarjestelma/muut-palvelut)

[fi/eriarvoisuus/palvelujarjestelma/muut-palvelut](http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/palvelujarjestelma/muut-palvelut) [Viitattu 14.5.2012].

Portaali (internet). Saatavissa: http://fi.wikipedia.org/wiki/Portaali_%28internet%29

[Viitattu 12.12.2011].

Puolustusvoimien tehtävät. Suomen Puolustusvoimien www-sivut. Saatavissa:

<http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv>

[QtsDQ6RJs-](http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv)

[VGgQgsiG4I_3yCCmIGIcPUzySTfblxNPO_yyXuenAMy8J1rcT9_FP25vRY1SEGM](http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv)

[57aivzsriAhf-yZ0uQcT7G3QkmtgC1Ko5aIab-](http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv)

[50maIKR76MByi9ePDZRRHUR0Lyh2Td1MNxEgx50itgQAOODgQIVsgMGr6p-](http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv)

[mX2vSt7ZrPhcw7RD9dVtmaBrSF7s9SgK2hMZIxVO9af9nmEfzj8ZQwIdiDDv_WF](http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv)

[BYH8w288d6HXuZIX3pWoL3Mp8G9dK5Cd981iODQLuCAaUhQFQkwI1jBBYFv](http://www.puolustusvoimat.fi/portal/puolustusvoimat.fi!/ut/p/c5/vZDNjrIwFIavxQv)

t2gft3IEZIr-UMIXqf9PyLFjES_9Qml7fzddldcbT4NbWUe1wUJm04qF8l-xTppVDbN9uG9W23HJqe_5YcTq86dYpCJnYU9VTxiGYe14v-5Tutx91nZAJNTcyHx2uhd0j3y2Pcn6vSWRmnmWC5Dro904t3ci0htkMBE7bnMCtud9Y5Ezp_5yMLyh8kk0!/dl3/d3/L2dBISevZ0FBIS9nQSEh/?pcid=9eaa1e804c0f54f49ff79f8efac9963e. [Viitattu 13.1.2012].

Stengård, E. Haarakangas, T. Upanne. M. Appelqvist-Schmidlechner, K. Savolainen & M. Ahonen, J. 2009. Time Out! Aikalisä! Elämä raiteilleen – toimintamalli. Käsikirja. Yliopistopaino Oy.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-3504. 2011. Helsinki: Tilastokeskus.
Saatavissa: http://www.stat.fi/til/sutivi/2011/sutivi_2011_2011-11-02_tie_001_fi.html. [Viitattu: 25.2.2012].

Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma. 2012. Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. Saatavissa: http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytymisen_ehkaisy. [Viitattu 14.5.2012].

Tschokkinen, S. 2000. Sähköpostiauttajan opas. Nyyti ry / raportteja ja julkaisuja 2000.

Varusmies 2011. Opas varusmiespalvelukseen valmistautuvalle. 2010. Puolustusvoimien julkaisuja. Helsinki: Edita Prima Oy.